

Madencilik ve Mitoloji III

Nadir AVŞAROĞLU
Maden Mühendisi

Cevher yatakları, petrol, kömür aramaları ve daha bir çok alanlarda kullanıldığı bilinen “büyülü çatal”

Cocukluğumdan bu yana öyküleme ve mitolojiye merakım vardır. Meslekte madencilik olunca bu merakımı sizlerle paylaşayım istedim. Madencilik Bülteni'ne sadece iki adet hikayeyi yazmıştım ki, birçok arkadaşım, hatta Ankara dışından birçok meslektaşım olumlu eleştiriler aldım. Soma'dan bana yazan meslektaşımız Urungu Erdal Özer, “mitoloji ile kendisinin de ilgilendiğini” yazarak, geçen Madencilik Bülteni'nde yayınlanan “Amasyalı Strabon ve Anadolu Madenleri” adlı öykünün yayınlanmasını istedi. Basım hatası olarak “Madencilik ve Mitoloji” başlığı kullanılmamıştır. Bu nedenle özür dileriz.

Bu sayıda sizlerle, bizim kuşağın romanlarda yada filmlerde izlediğimiz “su çatalı” olarak adlandırılacak, dowsing (To use a divining rod to search for underground water or minerals) konusunu “büyülü su çatalı, çatalı değnek, büyülu çatal, dilek çubuğu” adları ile de anılan ve yeraltı suyu, cevher yatakları, petrol, kömür aramaları ve daha bir çok alanlarda kullanıldığı bilinen “büyülü çatal”larla ilgili olacak.

Yüzyıllardır kullanıldığı bilinen büyülu çatal ve su büyücülüğü, yine yüzyıllardır süregelen tartışmalara konu olmuştur. Konu o denli günceldir ki, ilk olarak Georgius Agricola'nın 1556'da yazmış olduğu “De Re Metallica” adlı kitabına girmiş ve o zamandan beri birçok bilimsel kitaplarda değinilmiştir. Hidrojeoloji kitaplarının yeraltı suyu arama yöntemleri ile ilgili bölümlerinde büyülu çatal tartışmalarına ya birkaç paragraf yada birkaç sayfa yer ayrılmıştır. Bilimsel yayınların çoğunda konuya yerici yaklaşımlarla eğilimlerine karşılık, inandırıcı kanıtlarla övücü yazılara da rastlanılmaktadır. Ellis'in

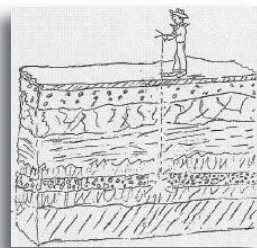
(1917) büyülu çatal konusunu inceleyen, tarihsel gelişimini ve konu ile ilgili bibliyografyayı içeren yayını halen güncelliğini korumaktadır. Chadwick ve Jansen (1971) konuya bilimsel olarak eğilmiş ve deneylerle kanıtlanabileceğini göstermiştir.

Çatalı değnek, büyülu çatal, dilek çubuğu veya kutsal asa adı verilen ve çoğunlukla ağaç, bazen metal, plastik ve fiberglas türünden sopa veya çatallarla su, maden ve benzeri doğal kaynakları arama işlemine genel olarak su büyücülüğü; bu işlemi yapanlara da büyücü veya su büyücüsü denilmektedir. Su büyücülerine göre çatalı tutmanın belirli bir yöntemi vardır. Ancak bu yöntem tüm büyücüler tarafından benimsenmemekle beraber Şekil 1'de gösterilen yöntem en yaygındır. Buna göre, çatal, her iki el ile ve avuç içleri yukarıya dönük olarak tutulmaktadır. Çatalın ucu yatay ile 45 derecelik açı yapacak şekilde göğes doğru çevrilir. Bu durumda büyücü ileri-geri yürümeye başlar. Büyücü, yeraltı suyunun varlığını çatalın sivri ucunun aşağıya doğru çekilmesi veya dönmesi ile hisseder. Su büyücülerine göre bu çekim o denli güçlüdür ki, çatalın avuç içinde dönüşü sırasında ağacın kabuğunun soyulduğu ve bazen ellerinin bile kanadığı belirtilmektedir.

Büyülü çatal genellikle şeftali, söğüt ve kestane (daha doğrusu su büyücülerini tarafından belirtildiğine göre büyülu kestane) ağaçlarından elde edilmektedir. Türkiye'de bazı uygulayıcılar dut ağacını yeğlediklerini belirtmektedir. Bazı büyücüler düzgün sopalar, metal çubuklar, balina kemiği, keski, anahtar, pense, elbise askıları, sarkaçlar, yaba, bazı pilli kutular, elektrikli cihazlar, el feneri ve hatta çıplak ellerini

Su büyücülüğü, başlangıçta salt su temini amacıyla yönelik olarak suya gereksinilen yerlerde yaygınlaşmıştır. Zamanla bazı büyücüler değneklerini harita üzerine gezdirerek su bulabileceklerini kanıtlamışlardır.

kullanmaktadır. Son yıllarda plastik, metal veya fiberglastan yapıma «V» veya «Y» şeklinde çubuklar da kullanılmaktadır.

Bazı su büyücülere, kendilerinde doğa üstü yeteneklerin bulunduğunu ve bu yetenekleri ile toprak ve kayaların içlerini görebildiklerini, bazıları ise kendilerinin medyum olduklarını ve suyu hissettikleri an trans duruma geçtiklerini ileri sürmektedir.

Su büyücülerinin aradıkları yalnız su değildir. Büyülü çataları ile altın, gümüş, kurşun, uranyum, petrol, kömür ve diğer değerli mineralleri de bulabileceklerini iddia ederler. Büyülü çatalın yada su büyücüsünün becerileri sadece bunlar değildir. Hastalıkların teşhisinde, tedavisinde, henüz doğmamış çocukların cinsiyetlerinin belirlenmesinde, kişi karakter tahlilinde, kanun kaçaklarının belirlenmesinde, kaybolmuş evcil hayvanların bulunmasında, gömülü definelerin ve arazi sınırlarının saptanmasında, su büyücülerinden yararlanıldığı bilinmektedir (Bennison, 1947; D'aulaire ve D'aulaire, 1976). Zaman zaman su büyücülerinden gömülü su borularını, telefon ve enerji kablolarını bulmaları istenmektedir. Vietnam savaşı sırasında Amerikan deniz piyadelerine ait 1. ve 3. bölük mühendis birliğinin düşman tünellerini, bubi tuzaklarını ve mayınları tel elbise askıları ile saptadıkları iddia edilmektedir (D'aulaire ve D'aulaire, 1976; Ostrander ve Schroeder, 1973). Sovyet yerbilimcilerinin büyümlü çatal yöntemini kullanmakta olduklarını ve "biyofiziksel yöntem" olarak adlandırdıkları bu yöntem ile cevher yatakları, yeraltı nehirleri ve petrol aramalarında önemli aşamalar kaydettikleri ileri sürülmektedir. 1973 Prag konferansında, Sovyet Profesörü Aleksandr Bakirov, ezilme zonları, jeolojik dokanıklar ve mineralleşme zonlarının izlenmesinde sağladığı yararlar nedeniyle biyofiziksel yöntemin jeolojik harita alımı için yararlı bir araç olabileceğini ileri sürmüştür. Psikolojide radyostezi (radyas-

yonlara duyarlık) olarak adlandırılan su büyücülüğü Sovyet bilim adamlarının önemle üzerinde durdukları bir konudur. Radyostezi SSCB'de resmen bilimsel bir çalışma alanı olmuştur. (Ostrander ve Schroeder, 1973).

Su büyücülüğü, başlangıçta salt su temini amacıyla yönelik olarak suya gereksinilen yerlerde yaygınlaşmıştır. Zamanla bazı büyücüler değneklerini harita üzerine gezdirerek su bulabileceklerini kanıtlamışlardır. Bununla ilgili olarak 1950 yılına ait bir olaya Amerikan tarihçisi-yazar Kenneth Roberts tanık olmuştur. Su arayıcısı Henry Gross, Roberts'ın Kenneburgport, Maine'deki evinde Bermuda haritasını yere serer, büyümlü çubuğunu harita üzerinde gezdirir ve jeologların tüm iddialarının aksine tatlı su bulunduğu ileri sürdüğü üç noktayı işaret eder. Bermuda hükümet yetkilileri bu noktalarda sondaj yapılması için ikna edilir ve 1950 Nisan ayında kuyular açılır. Bu kuyuların her birinden günde 240 m³ tatlı su üretilmiştir.

Büyümlü çatal ile ilgili ilk bilgi Hz. Musa'nın kutsal asasını bir kayaya değdirmesi ile buradan su fışkırdığı şeklinde İncil'de verilmiştir. Büyümlü çatalın Sintiyenler, Persler, Medyalılar, Yunanlılar, Romalılar ve Çinliler tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Arkeologlar Kuzey Afrika'da Atlas Dağlarındaki bir mağarada 8.000 yıl öncesine ait olduğu sanılan duvar resimleri bulmuş ve bu resimlerde elinde çatal ile bir kişi ve onu izleyenler temsil edilmiştir.

Büyümlü çatal, İngiltere'ye I. Elizabeth zamanında, maden yatakları saptamak amacıyla ile, Alman madenciler tarafından getirilmiş ve daha sonra bütün Avrupa'da 17. yüzyılın sonlarına doğru yaygın olarak kullanılmıştır. Zamanla, büyümlü çatalın şeytani etkilerle işlevlik kazandığı yada su büyücülerinin bu yeteneklerini Tanrı'dan aldıkları şeklinde çelişkili söylentiler ortaya atılmıştır. 1518'de Martin Luther büyümlü çatalın hristiyan inançlarına ters düştü-

Kökeninin Avrupa olduğu saptanan büyüülü çatalın 18. asırda İngiliz ve Alman göçmenler tarafından Amerika'ya tanıtıldığı bilinmektedir.

ğünü ileri sürmüş ve nihayet 1660'da Jesuit Father Gaspard Scott büyüülü çatalı şeytan aleti olarak ilan etmiş ve bunu kullananların kilise kanunlarına göre cezalandırılacaklarını bildirmiştir. Kilisenin bu tepkisine rağmen su büyüülüğü uygulamalarının yaygınlaşması önlenememiştir.

Kökeninin Avrupa olduğu saptanan büyüülü çatalın 18. asırda İngiliz ve Alman göçmenler tarafından Amerika'ya tanıtıldığı bilinmektedir. ABD'nde konu ile ilgili ilk belgeler 1775 yıllarına aittir. Amerikan Bilim Dergisi'nde 1821 ve 1826 yıllarında su büyüülüğünü yerer içerikli yazılar yer almıştır. Büyüülü çatal ve su büyüülüğünü konu alan ilk ayrıntılı inceleme yazısı 1917'de A.J. Ellis tarafından USGS Water - Supply Paper'da yayımlanmıştır.

Isaac Newton'un büyüülü çatalı denediği ve bundan çok etkilendiği ileri sürülmektedir. Thomas Edison, su büyüülüğünü elektriksel bir olay olarak yorumlarken Albert Einstein olayın sırrının elektromanyetizma kapsamında incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

ABD'nde Psikolog Zaboş V. Harvalık bir çok su büyüücüsünün yer yuvarındaki manyetik alanında oluşabilecek en küçük değişimlere karşı duyarlı olduklarını saptamıştır. Bunu deneysel olarak, düşük şiddette elektromanyetik dalgalar yayma ve bunların algılanmalarını ölçme şeklinde kanıtlamıştır. Ancak bu kişilerin vücutlarının bazı kısımlarının (baş ve böbrekler sahası) alüminyum veya bakır levhalarla tecrit edilerek tekrarlanan deneylerde bu kişilerin elektromanyetik dalgalara duyarlılıklarının önemli ölçüde azaldığını ve hatta kaybolduğunu görmüştür. Bu ise vücudun baş ve böbrekler kısmında manyetik algılayıcıların bulunduğunu ve bu yolla algılanan sinyallerin kol kaslarını etkileyerek çatalı harekete geçirdiği şeklinde yorumlanmıştır.

Amerikan Psikolojik Araştırma Kurumu'ndan Karlis Osis, su büyüülüğünün parapsikolojik bir olay oldu-

ğunu ileri sürmektedir. Osis'e göre, insanlar kendi bilinçleri dışında çok geniş bir bilgi spektrumuna sahiptir. Günlük yaşantımızda bu bilgi spektrumunun ancak % 25'i kullanılmaktadır. Zihnin derinliklerine gizli kalan bilgilerin bir kısmı bazı psikolojik değişiklikler sonucu şuuru muza erişebilir ve kaslarımızı harekete geçirebilir. Chadwick ve Jansen (1971) su büyüülüğünün bilimsel niteliğini araştırırken birkaç ilginç noktaya değinmektedir:

(1) Yeraltı suyu, yeryuvarının manyetik alanında bazı değişikliklere yol açmaktadır,

(2) Büyüülü çatalar, tutuluş şekilleri nedeniyle duraysız mekanik sistemler olarak nitelendirilebilir,

(3) Küçük, bir hareket, kolaylıkla izlenebilen mekanik bir çıktıya yol açabilir. Eğer vücut, kaslar, sinir sistemi ve diğerleri elektriksel olarak manyetik alan değişimlerinden yeterince etkilenirse bu şekilde büyüülü çatalın hareketine yol açan bir neden bulunabilir,

(4) Manyetik alanı kesen bir elektrik iletkeni voltaj yaratır. Bu ise bir akıma yol açar. Su büyüülüğü konusunda, vücut elektrik iletkeni olarak görev alır ve vücudun manyetik alan içindeki hareketi ile elektrik potansiyelleri oluşur. Bu potansiyeller kasları, etkileyerek kolu ve dolayısı ile çatalı harekete geçirir.

Büyüülü çatalı harekete geçiren olayların bilimsel tartışmaları süregelmekte olup daha da devam edeceğe benzer. Bu olay bazı ABD üniversitelerinde doktora araştırma konusu olabilecek derecede ilgi çekmektedir.

Yer kabuğunda, hemen her yerde su bulunabileceği bilimsel bir gerçektir. Bu husus su büyüücülerinin çoğu kez neden başarılı olduklarının bir kanıtı olabilir. Su büyüücüsü için yanlış söz konusu değildir. Onların saptadıkları yerden su çıkmaması durumunda alınacak yanıt her zaman için "yeterince derine inmediniz" şeklinde olacaktır.

Bilim adamları konuyu enine boyuna tartışadursunlar, su büyücüleri de zaman zaman beceri ve deneyimlerini kitaplarda toplayarak mesleklerinin inceliklerini öğretmektedir. ABD Connecticut eyaletinde tanınmış su büyücüsü Joseph Baum "The beginner's handbook of dowsing" adlı kitabında bu işe yeni başlayanlara yada meraklılarına yol göstermektedir. Yeraltı suyu konusunda otoriteler, su büyücülüğünün hiç bir bilimsel tabanı olmadığı ve bunun büyük bir aldatmaca olduğu konusunda birleşmektedir.

Bu makale ağırlıklı olarak ODTÜ öğretim üyesi Vedat Doyuran'ın Mayıs 1979 tarihinde yayınlanan "Yeryuvarı ve İnsan" dergisinden alınmıştır.

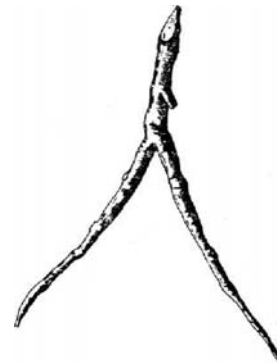
su büyücülerinin çoğu kez neden başarılı olduklarının bir kanıtı olabilir. Su büyücüsü için yanlış söz konusu değildir. Onların saptadıkları yerden su çıkmaması durumunda alınacak yanıt her zaman için "yeterince derine inmediniz"

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Agricola, G., 1556, *De Re Metalica* Book 12, Ist. ed.,
- Walt Woods, *Learning to Dowse - Student Guide Fifth Revision* Nov. 2005
- Bennison, E.W., 1947, *Grouid water, its development, uses, and concervation: Edward E. Johnson, Inc., 5C9 p.*
- Chadwiçk, D.G. and Jansen, L., 1971, *The deteet:'on of magnetic fi-elds. caused by ground water and the correlation of such fields with water dowsing: Utah State Univer-sity, Logan, Utah, PRWG 78-1, 57 p.*
- D'aulaire, E. and P'aulaire, P.D., 1976, *The. forked -stick phenome-non: Reader's Digest, May 1976, p. 135 -138.*
- Ellis, A.J., 1917, *The divining rod, a history of water vritçhing: U.S. Ge-ological Survey Water - Supply Paper 416.*
- Ostrander, S. ve Schroeder, L., 1973, *Sovyet Rusya'da olağanüstü ruhsal araştırmalar: Ruh ve Madde Yayınlar;, 222 s.*

Şekil 1 : Büyülü çatalın tutuluşu. Başlangıçta çatalın ucu yukarıya dönüktür

Şekil 2: Kestane ağacından yapılmış bir çatal.

